چەردەیەك لە
رۆمانی (نامۆ)ی ئەلبێر کامۆ

ئەردەڵان فەرەجی

ئەلبێر کامۆ لە نووسەرانی بەناوبانگی فەرەنسا نزیکەی (٥٠) ساڵ لەمەوپێش لە کاتێکدا کە تەمەنی (٤٧) ساڵیدا لەرووداوێکی هاتووچۆدا گیانی لە دەستدا.
چوارەمی ژانوییەی ساڵی (١٩٦٠) ئۆتۆمبێلەکەی میشێل گالیمار، بەرێوەبەری ناوەندی چاپوبڵاوکردنەوەی بەناوبانگی گالیمار، لە کاتێکدا کە کامۆی لە شاری لۆرمانەوە بۆ پاریس دەگواستەوە وەرگەڕا و کامۆ و گالیمار بەهۆیەوە گیانیان لە دەستدا.
لە جانتاکای کامۆ دەستنووسی رۆمانی "پیاوی یەکەم" دۆزرایەوە، کە ژیاننامەیەکی ناتەواو بوو. ئەم کتێبە ساڵی (١٩٩٥) بڵاوکرایەوە.
دوو رۆمانی "نامۆ" و "تاعوون" لە زوومرەی بەناوبانگترین نووسراوەکانی ئەلبێر کامۆن، کە ناوبانگێکی جیهانی بۆ ئەم نووسەرە بە دیاریهێنا.
کامۆ لە زومرەی ئەو نووسەرە گەنجانە بوو، کە خەڵاتی ئاشتی نۆبێلی پێبەخشرا.
ئەلبێر کامۆ نووسینی رۆمانی "نامۆ" کە بێشك یەکێك لە گرنگترین ناونیشانی ئەو کتێبانەیە کە کاریگەری زۆر لەسەر خوێنەرانی دادەنێت لە ساڵی (١٩٤٠) کۆتاییپێهێنا. نامۆ دوو ساڵ دواتر کەوتە بازارەوە و لە هەمان سەرەتاوە، لەگەڵ پێشوازییەی باش لەم کتێبە و نووسەرەکەی کرا. مارسا ئاران وتارنووسی رۆژنامەی کۆمێدیا دەربارەی پێشوازی خوێنەران لەم کتێبە نووسی: "ئەلبێر کامۆ، نووسەرێك کە دێت."

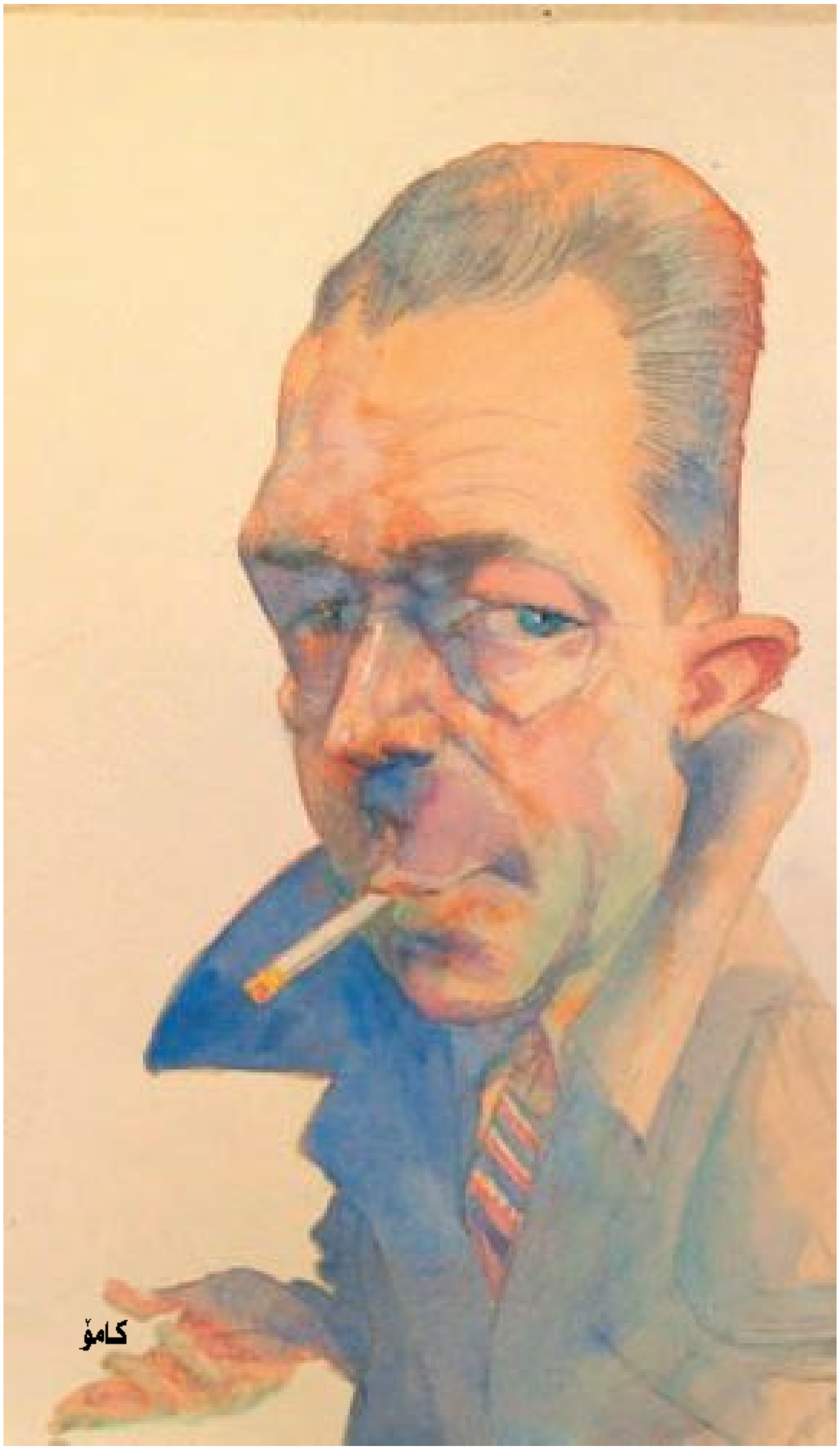

کامۆ

ڕۆمانی "نامۆ"ی کامۆ بە ڕستەی سارد وسڕی "ئەمڕۆ دایکم مرد، ڕەنگەش دوێنێ. نازانم" دەستپێدەکات و لەهەمان لاپەڕەی یەکەمی ڕۆماندا، لەگەڵ مورسۆ کەسایەتی سەرەکی ڕۆمانە ئاشنا دەبین، کە لەبەر نەریتە کۆمەڵایەتییەکان، ناچارە چەندین سەعات لە ڕێدا بێت تا تەرمی دایکی لە ساردخانەی خانەی بەساڵاچووان وەربگرێت و بۆ ڕێورەسمی بەخاك ئەسپەردەکردنی و ڕێزگرتن بەڕێوە بەرێت، بەڵام شێوەی بێقەیدانەی ئەو لەگەڵ مەرگ کە ڕاستییەکی حاشاهەڵنەگری ژیانی مرۆڤە، مورسۆ دەباتە دادگا و لە ئەنجامدا بە لە سێدارەدانی دەدات.

بە وتەی مورسۆ "تا ئاواتی ئەوە بخوازم تەماشاچی زۆرتر لە ڕۆژی ئیعدامەکەم ئامادە بن و بە هاواری پڕ لە نەفرەت پێشوازیم لێبکەن." هەروا کە کامۆ دەڵێت مۆرسۆ بۆ ئەوەی کە یاری بە یاری نەزانی، لە لایەن کۆمەڵگاوە تاق دەخرێتەوە، کۆمەڵگایەك کە مۆرسۆی تاقکەوتوو و جێژخواز لە پەراوێزیدا دەمێنێتەوە و هەر بۆیە کە لەڕوانگەی کۆمەڵگایەکەوە کە تێدا ژیان دەکات، نەخوازراو و نامۆیە.

مورسۆ بە پێچەوانەی ئەوەی کە دەینوێنێت نایەوێت ژیان ئاسان بکاتەوە، ئەو هەمان شت دەڵێت کە هەیە. هەر بۆیە لە لایەکەوە لە کۆمەڵگا تاق دەخرێتەوە و نامۆیی ئەو ڕەنگی گشتی دەگرێت، چونکە کە ئەگەر سەرنجبدەین، دەبینین لە هەر سەردەمێکدا هەر کەس بە پێچەوانەی سیستمێك کە لە کۆمەڵگادا زاڵە، هەرچەند بچووکیش قسەبکات و کردەوە بنوێنێت لە لایەن ئەو کۆمەڵگایەوە بە تاق دەخرێتەوە و وەك نامۆیەك، غەریبێك کە لەناوخۆوە دادگاییدەکرێت، لەم پێناوەدا دەسەڵات لە هەر هێز و ئامرازێك بۆ تواندنەوە لەکەسەکە کەڵك وەردەگرێت، تا بواری هاوڕەنگکردنی ئەو لەگەڵ کۆمەڵگا خۆشبکات. هەرچەند دەسەڵاتی زاڵ دەربارەی مورسۆ، نەیتوانی ئەو کارە لەگەڵ مورسۆ بکات و مورسۆ بەبێترس بە دڵەڕاوکی پیری مەرگ (ڕاستی ژیان)ی مرۆڤەوە چوو.

بە وتەی کامۆ بەتاڵی و پووچەڵی کاتێك مانا پەیدا دەکات، کە تەسلیمی بین و مورسۆ بەخۆی بەدەستەوە نەدانی بەو شتەی کە باوەڕی پێی نییە، هەموو باش و بوونەکانی یەك ئامانج ڕەتدەکاتەوە، هەربۆیە زۆر کەس ئەو بەلایەنگری کۆمەڵەی خەمبار لەگەڵ پووچی دەناسن.

لێرەدا دەقی وەرگێڕدراوی پێشەکی ئەلبێر کامۆ کە بۆ چاپی ئینگلیزی ڕۆمانەکەی خۆی ، واتە نامۆ کە نووسیویەتی هێناومە تا لایەنە تاریکەکانی ڕۆمانی "نامۆ" ڕوون ببێتەوە.

دەربارەی ڕۆمانی "نامۆ"

نووسینێك دەربارەی نامۆیی ئەلبێر کامۆ

دێرزەمانێکە کە من ڕۆمانی "نامۆ"م لە یەك ڕستەدا، کە گومان ناکەم زۆر پێچەوانەی نەریت بێت، کورتکردوەتەوە: "لە کۆمەڵگای ئێمەدا هەر کەس کە لە ئەسپەردەکردنی تەرمی دایك نەگرێت، مەترسی لەسێدارە دان هەڕەشەی لێدەکات." مەبەست لەوەیە کە تەنیا بڵێم پاڵەوانی چیرۆکەکە تەنیا بەو هۆیە بە لەسێدارەدان سزادرا، کە لە یاری پەیمان بەستووەکان بەشداری نەبوو. لەم مانایەدا لە کۆمەڵگەی خودی نامۆیە و لە دەقەکە دوورە، لە ژیانی تاکەکەسی خۆیدا، تەنیا و عەودالی چێژەکانی لەشە، هەر بۆیە خوێنەران ئەو بەدۆڕاوێك دەزانن لەدەستەمۆی شەپۆلەکان.

بەم حاڵەشەوە ئەگەر لە خۆی بپرسن کە بۆچی پاڵەوانی چیرۆکەکە لە یارییەکەدا بەشداری ناکات، دەگەنە وەڵامێك، گرنتی کاری ئەندێشەی دروست تر، یان لانی کەم، ئەندێشەیەکی نزیکتر لە بیری نووسەر. وەڵامەکە سادەیە: مورسۆ نایەوێت درۆ بکات. درۆ وتن تەنیا ئەوە نییە کە شتێك کە نییە، بڵێین هەیە. درۆزنی بە تایبەتی ئەوەیە، کە شتێك کە هەیە زیادە بڵێین وایە و لەو کاتەی دا کە پەیوەندی بە دڵەوە دەبێت، زیاتر لەوەی کە هەستیپێدەکەین، پیشانیبدەین، ئەمە کارێکە ئێمە هەموو ڕۆژێك ئەنجامیدەدەین، تا ژیان سادە بکەینەوە.

مورسۆ بە پێچەوانەی ئەوەی کە ڕواڵەتەکانی دەینوێنن، نایەوێت ژیان سادە بکاتەوە. ئەو جۆرەی کە هەیە، هەروا پیشانیئەدات و هەر ئەو جۆرە قسە دەکات. نایەوێت هەستەکانی بشارێتەوە و کۆمەڵگە بێرامان هەست بەترس بکات، بۆ وێنە داوایلێدەکەن تا بڵێت لە ئەنجامی جینایەتەکەی، وەك ئەوەی کە باوە، پەشیمانە. مورسو وەڵامدەداتەوە کە لەم بارەیەوە هەست بە ئازار دەکات، تا پەشیمانی ڕاستەقینە. و هەر ئەم جیاوازییە بچووکە وا دەکات کە بە لەسێدارەدان مەحکوومبکرێت.

مورسۆ لە ڕوانگەی خۆیەوە دۆڕاوێکی دەستەمۆی شەپۆلەکان نییە، بەڵکو مرۆڤێکە هەژار و ڕووت و عاشقی هەتاوی بێسێبەرە. حاشا لەوەی کە خاوەنی هەر چەشنە هەستیارییەك بێت. هەستێکی قووڵ و پەیگیر ئەو دەخاتە جووڵە و هەیە هەستی ڕەهاخوازی و حەقیقەتخوازی. ڕاستەقینەیەك کە هێشتا نیگەتیڤ و سلبییە، ڕاستەقینە بوون و هەست کردن، بەڵام ڕاستییەك کە بە بێ ئەو، هیچ سەرکەوتنێك بە سەر خۆی و بە سەر جیهاندا مسۆگەر نابێت.

هەر بۆیە بە خوێندنەوەی بەسەرهاتی پیاوێك، کە بە بێ هیچ ئیدیعایەکی پاڵەوانی، لە ڕاستیدا دەبێتە میوانداری مەرگ. هیوادارم تا خوێنەر زۆر تووشی هەڵە نەبێت. بۆ من ڕوویداوە کە بە پێچەوانەی نەریت سێدار بکەم، کەتێکۆشاوم تا پاڵەوانی کتێبەکەی خۆم، سیمای تەنیا مەسیحییەکی ڕاستەقینە کە شایستەی ئەوین وێنا بکەم. بەم شیکردنەوانە خوێنەر تێدەگات، کە من ئەم خاڵەم بە بێ ئەوەی کە نیازم بێت، بچووکترین بێحورمەتی ئەنجام دەڵێم، بەڵام بە تەرزێك کە هەر هونەرمەندێك مافی ئەوەی هەیە، دەربارەی کەسایەتییەك کە خولقاندوویەتی بەکاریبێنێت.